

Introduktion

I Retfærds jubilæumsnummer 50 fra 1990 skrev Lars D. Eriksson, at det var lykkedes Retfærd at holde sammen på en gruppe, kritiske jurister, som man ellers i Europa finder ensomme, rådvilde og isolerede. Denne årgang og dette nummer er en bekræftelse på hans udsagn, og i Retfærd finder man stadig artikler af en anden kritisk karakter end i andre tidsskrifter. Det kritiske moment er dominerende, men artiklerne illustrerer samtidig, at det at være kritisk jurist ikke har en entydig, men snarere flertydig betydning med mange forskellige dimensioner.

Menneskerettighedstemaet indtager i denne årgang en central rolle og behandles i dette nummer af tre forskellige artikler, som alle illustrerer bredden i forståelsen af menneskerettigheder. *Martin Scheinin* beskæftiger sig med forskellige organisationer og bevægelsers brug af menneskerettigheder i Finland som led i en legalstrategi. Han er ikke ukritisk over for brugen af menneskerettigheder, hvorfor han som afslutning på sin artikel forsøger at skitsere, hvad han anser for at være en "god människorättsjuridik". *Jens Jørgen Viuff* skitserer forskellige problemer i forbindelse med betegnelserne folk og minoriteter og herunder beskrives begrebernes historiske, samfundsmæssige og kulturelle forudsætninger. Han viser problemerne, der er forbundet med at definere forskellige grupper som henholdsvis minoritet, folk eller etnisk gruppe. Herunder de forskellige definitioner der allerede findes i forskellige traktater, som ikke mindst er bestemt af historiske og politiske forhold, samtidig med at definitionerne kan have afgørende betydning for, hvilke rettigheder gruppen antages at være i besiddelse af. *Sigrun I. Skogly* belyser forholdet mellem menneskerettigheder og internationale finansinstitutter herunder især Verdensbanken. Han mener, at folkeretten medfører en forpligtelse for banken til at tilgodese menneskerettigheder, i det mindste således, at den ikke må føre en politik, som er skadelig for menneskerettighederne i de lande, hvor banken opererer. Han forsøger samtidig at skitsere, hvilke procedurer og aktører, som i praksis kan være med til at sikre, at banken overholder sine forpligtelser.

Den menneskeretlige "afdeling" følges op af en række andre artikler, som hver især beskriver retlige områder, som alle pådrager sig stadig større interesse i de nordiske (og øvrige europæiske) lande.

Jens Kristiansens artikel er en opfølgning af andre artikler i Retfærd om udviklingstendenser på arbejdsmarkedet. *Mette Hartlev* beskriver i nummer 55, hvordan man på det offentlige arbejdsmarked bevæger sig fra lighed til forskellighed ikke mindst i forhold til løn, *Bo Kristiansen*

analyserer forholdet mellem fagforeninger og statsintervention i nummer 56 og Inger Marie Conradsen vurderer begrebet rimelig løn i et internationalt perspektiv i nummer 57. Jens Kristiansen tager det voksende antal "atypiske" ansættelser under retlig belysning (han skønner i øvrigt at de udgør 1/3 af alle ansættelser), og viser hvordan gruppen, blandt andet fordi den har været anset for uønsket af de faglige organisationer, både falder udenfor den arbejdsretlige og socialretlige beskyttelse. Det drejer sig om en voksende, overset og ubeskyttet gruppe på arbejdsmarkedet, som i høj grad lider under fraværet af en regulering, der tager specifik hensyn til dem. *Ståle Eskeland* følger Retfærds kommunaliseringstema op med en artikel om forholdet mellem retssikkerhed, velfærd og selvstyre. Han mener, at nationale værdier svækkes af kommunaliseringen. Det er i stigende grad kommunernes økonomi og politik, som bestemmer, hvorvidt velfærdsstatens grundlæggende værdier skal realiseres, til skade for både borgerne, velfærds- og retsstaten, fordi staten fraskriver sig sit ansvar for nationale opgaver, som er delegeret til kommunerne. *Anders Fogelklou* følger til gengæld Retfærds tema om Østeuropa op. I nummer 51 søgte han efter retsstaten i Sovjetunionen, nu tager han retsstaten og retskulturen op i Rusland efter unionens opløsning. Han konkluderer, at vejen til retsstaten er lang for det postkommunistiske samfund.

Nummeret afsluttes af dels *Helmuth Schledermanns* anmeldelse af Mary Ann Glendons bog *Rights Talk. The Impoverishment of Political Discourse*. Bogen forholder sig kritisk til det tilsyneladende udbredte fænomen i USA at omdefinere ethvert politisk problem til at handle om at hævde interesser i form af retskrav. Og dels *Lars Ericssons* anmeldelse af Niklas Luhman et al.'s bog *Autopoieses, En introduktion til Niklas Luhmanns verden af systemer*.